

LEENA LEHTOLAINEN

SAVOLAIPOJAN
MATKA KEIHÄS-
SANKARIKSI
– KOKO TOTOUS

Tammi

ANTI RUUSKANEN

Rätingin paikka

Leena Lehtolainen

ANTTI
RUUSKANEN
– RÄTINGIN
PAIKKA

TAMMI

HELSINKI

© LEENA LEHTOLAINEN JA TAMMI 2022

TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ

ISBN 978-952-04-3698-8

PAINETTU EU:SSA

SISÄLLYS

ESIPUHE	9
KIRJOITTAJAN ALKUSANAT	11
LAPSUUS	13
HEITTÄJÄN TIELLE	25
TENHO RAATIKAISEN OPPIIN	28
KEIHÄÄNHEITON KOTIPAIKKA	32
IHIKSEN KEIHÄSKOULUUN	33
TOINEN KOTI TANHUVAARASSA	39
KUOPION URHEILUAMISKAAN	43
NUORI MITALIMIES	49
TERVETULOJA TANHUVAARAAN	53
VARAMIESURA ALKAA	58
TANHUVAARAN TAKALAITON	64
KÄNNEJÄ JA KÄLLEJÄ	65
HUOLELLINEN HARJOITTELIJA	69
VARUSTEET JA VÄLINEET	75
LEIRIELÄMÄÄ	83
KÄLLIT KUULUIVAT LEIRIKULTTUURIIN	88
KEIHÄSPERHEEN LAJIKULTTUURI	89
PERINNELAJI MURROKSESSA	91
IHMISET TEKEVÄT KEIHÄSPERHEEN	93

VAMMOJA JA VASTOINKÄYMISIÄ	95
KULTAINEN NUORUUS SUOJALASSA.....	100
VIIMEINKIN ARVOKISOIHIN	102
MUUTTOVUOSI 2010.....	106
ANTIN JA AKIN OPPIVUOSI	112
SUURI SUOMALAINEN VALINTASOTKU.....	114
LAHJA, JOTA EI ANSAITTU	123
ARVOKISAMITALISTIKSI.....	127
OLYMPIARENKAIDEN ALLA.....	134
TREENEJÄ JA OPINTOJA	143
JUNALLA MOSKOVAAN	146
TÄYDELLISTÄ HEITTOA HAKEMASSA	149
ANTIN PÖLJÄ PÄIVÄ	157
HIRVONEN OTTAA UUDEN ROOLIN	164
SUURI UNELMA TÄYTTYY.....	170
KOVA KISA KIINASSA	179
KAHDEN ARVOKISAN VUOSI 2016.....	183
AJOKOIRANA RIOON	188
KOHTI TOKIOTA	193
LUPSAKKA METSÄN POIKA	197
RUOKAA JA RAUHAA METSÄSTÄ	202
MITÄ SINULLE KUULUU?	209
MURRE VAI BRÄNDI?.....	215
KEIHÄSMIEHEN SIELU	216

URHEILIJA JA RAHA.....	219
APURAHA TUO PERUSTOIMEENTULON	223
LEIPÄ KOOSTUU PALASISTA	227
ENSIMMÄISIÄ SPONSORISOPIMUKSIA	231
MANAGERITOIMINTA AMMATTIMAISTUUN.....	232
ERÄÄN KALENTERIN TARINA	234
LISÄÄ VILUNKIPELIÄ.....	237
URHEILIJA TYÖNANTAJANA	240
ONNISTUNUTTA SPONSORIHTEISTYÖTÄ.....	244
JULKINEN ELÄIN	251
SUOMEN EDUSTAJA MAAILMALLA.....	261
SOMEN JA NETIN SYÖVERIT	262
IHMISTEN KESYTTÄJÄ.....	265
KEIKKAMIES JA PUHETYÖLÄINEN	267
FANIEN EDESSÄ	270
JULKISUUDESSA MYÖS VAPAA-AJALLA.....	273
MILLAINEN RUUSKANEN ON OIKEASTI?.....	278
VIIDES VALMENTAJA KEHIIN	279
HOPEAA LAHDESSA	283
MERITOITUNUT KEIHÄSMIES KUOPIOSTA	289
PALUU ARVOKISOIHIN.....	295
MÄÄRÄNPÄÄNÄ DOHA	298
PARAS LEIRI BELEKISSÄ	308
POTTUKUOPASSA	313

HANKALA MANAGERI NEUVOTTELEE SEURANVAIHDON	316
KORONA SOTKEE SUUNNITELMAT	318
KAUDEN KAKSI KISAA	322
VIIMEINEN KAUSI	327
RATKAISEVA KILPAILU	336
PIKAKUTSU OLYMPIALAISIN	340
OLIKO TÄMÄ TÄSSÄ?	343
LÄKSIÄISTUNNELMAA	346
RÄTINGIN PAIKKA	347
LAPSELLINEN MIES	352
TILASTOT	355
HENKILÖHAKEMISTO	357

Esipuhe

Fanit ovat aina olleet suuri ja tärkeä osa työtäni. He ovat olleet vierellä kannustamassa, kun keihäs on liittänyt yli 80 metrin rajapyykin. He ovat hurranneet yleisössä, kun kaulaan on sujahtanut mitali ja Maamme-laulu on raikunut urheilukentän kaiuttimista.

Mitä on ammattiuurheilijan työ urheilufanin mielestä? Ehkä mondopinnoitteen tuoksua, kullan kiiltoa, jatkuvia voittoja, adrenaliinin huumaa hikitreeneissä? Kisakentällä näkyvät urheilijan tuntemukset huippuhetkinä, joskus myös hänen kamppailunsa terveyden kanssa. Mutta mitä tapahtuu kulissien takana silloin, kun yleisö hehkuttaa mestaruutta? Entä kuka tukee ammattiuurheilijaa vaikeuksissa, joita hän uransa varrella väistämättä kohtaa mutta jotka eivät näy ulospäin? Haluan tässä kirjassa tuoda esiin oman tarinani, joka on tähän asti ollut piilossa hymyilevien kasvojen takana.

Urheilija tarvitsee näkyvyyttä menestyäkseen urallaan. Näkyvyyttä ja rahaa. Uran alkupuolella urheilija on kiitollinen joka ikisestä saamastaan pennistä, ja kuka tahansa, joka on valmis rahoittamaan unelmaasi, on pelastava enkelisi. Mutta koskaan ei voi etukäteen tietää, kehen voi luottaa. Huippu-urheilun maailmassa pelastavien enkelien joukkoon piiloutuu myös niitä, jotka ovat valmiita petkuttamaan tai jopa pilaamaan urasi rahan tähden. Alkumetrit voivat kuluttaa keltanokan hetkessä puhki.

Haluan kertoa lukijoille taistelusta, joka itseltäni on vaadittu huipulle nousemiseen, ja näyttää, mikä on ollut menestyksen hinta. Nyt on rätingin paikka.

Haluan kiittää huikeasta urheilu-urastani perhettäni, lähipiiriäni, fanejani ja mahtavaa tiimiä takanani, joita ilman tästä

matkasta ei olisi tullut mitään. Kiitos myös minuun uskoneille yhteistyökumppaneille sekä Leena Lehtolaiselle ja Tammelle siitä, että he ottivat tämän projektin haasteena vastaan.

Antti Ruuskanen

Kirjoittajan alkusanat

Olen seurannut Antti Ruuskasen uraa tiiviisti eri syistä. Antti on kotoisin Pielavedeltä, ja sieltä on lähtöisin myös isäni suku, Lehtolaiset. Antti on ikään kuin oman kylän poika. Uljas, raju ja ihmiskehon kannalta järjetön keihäänheitto on aina ollut yksi suosikkilajejani, ja olen käsitellyt sitä jo kolmannessa rikosromaanissani *Kuparisydän* (1995).

Huippu-urheilijan henkilökuvan kirjoittaminen oli uudennainen, hieman pelottava tehtävä. Juuri siksi ryhdyin työhön innolla. Kiitos haastateltaville, jotka suhtautuivat keihäsperheen ulkopuoliseen ystävällisesti ja vieraanvaraisesti. Sain teiltä valtavasti energiaa työhöni.

Tuula Moilanen ja Aulikki Ruuskanen antoivat arkistonsa käyttööni, kiitos siitä. Erityisen lämmin kiitos Jyrki Blomille, joka saattoi Antin ja minut yhteen.

Olen otettu siitä, että Antti Ruuskanen luotti minuun niin paljon, että hyväksyi minut henkilökuvaajakseen. Toivottavasti hänen rehevä ilmaisunsa välittyi kirjamme sivuilta.

Omistan oman osuuteni *Rättingin paikasta* isälleni Taavi Lehtolaiselle, joka vei minut urheilukentälle, ladulle ja suunnistuspolulle sekä kannustamaan huippuja Moskovan olympialaisiin 1980. Hän antoi esimerkin siitä, että sama ihminen voi suhtautua intohimoisesti sekä urheiluun että kulttuuriin.

Degerbyssä 7. maaliskuuta 2022

Leena Lehtolainen

LAPSUUS

”Äiti, jonnain päivänä minäkin olen olympiavoittaja.”

– ANTTI RUUSKANEN

Mäkelän tilan pihapiirissä Jylhän kylän Rovionrannassa on useita eri-ikäisiä rakennuksia. Vanhin punamultainen aitta on parinsadan vuoden ikäinen, samanvärisen entisen navettarakennuksen katolla on edelleen lommoja sinne osuneista, keihään korvikkeina toimineista suksisauvoista.

Pieni koira haukkuu tulijan tervetulleeksi ja tulee nuolemaan jalkoja, tyynet suomenajokoirat kopeissaan tyytyvät heiluttamaan häntää. Tuoksuu koivunlehdille ja vienosti lehmänlannalle. Naapurin vasikat on tuotu laiduntamaan tiluksille. Pellot viettävät kohti kimaltavaa järvenselkää.

Yksikerroksinen valkoinen tiilitalo on rakennettu vuonna 1981. Kolme vuotta sen valmistumisen jälkeen syntyi Ruuskasen perheen kuopus Antti. Aulikki-äidillä ja Pekka-isällä oli ennestään kaksi lasta, Anttia kahdeksan vuotta vanhempi sisko Tiina ja isovelji Olli-Pekka, johon Antilla on kuuden vuoden ikäero. Samassa talossa elivät myös Pekan vanhemmat Kerttu ja Veikko Ruuskanen. Kolmen sukupolven yhteiselo samassa taloudessa ei enää 1980-luvulla ollut kovin yleistä, toisin kuin pari sukupolvea aiemmin. Antin lapsuudessa ukki teki vielä tilan kevyitä töitä, juotteli vasikoita ja syötti lehmille heiniä. Mummi oli apuna lastenhoidossa.

Pielavesi on Pohjois-Savossa sijaitseva 1873 perustettu kunta, jonka nykyinen asukasluku on 4 500. Antin lapsuusvuosina pielavetisiä oli vielä yli 7 000. Tunnetuin kunnassa asunut henkilö on presidentti Urho Kaleva Kekkonen, jonka synnyinkoti Lepikon torppa on kunnan kuuluisin nähtävyys. Kuntakeskuksen ulkopuolella on järviä, peltoja ja ennen kaikkea metsää. Kaikki ne kuuluivat Antti Ruuskasen lapsuuteen.

Pientilalla oli Antin lapsuudessa lehmiä kymmenkunta, lisäksi muutamia hiehoja ja vasikoita.

- Oltiin tarkkailukarjassa, ja kun anottiin lisäkiintiötä, tuli lausunto että tila on elinkelvoton, muistelee Pekka Ruuskanen hirtehisesti. Karjaa kuitenkin pidettiin vuoteen 2007 asti.

Karjatilallisen elämä on samalla tavalla kurinalaista kuin huippu-urheilijan. Lehmät pitää lypsää kahdesti päivässä, oli vuodenaika tai viikonpäivä mikä tahansa. Ruuskaset hoitivat rehunteon yhteistyössä kahden muun tilan kanssa. Peltojen raivaaminen oli osa arkea, ja karjanpidon lisäksi toimeentuloa hankittiin metsätöillä. Antti omaksui säännöllisen elämänrytmin jo pikkulapsena, ja peruskunto kasvoi kuin itsestään tilanpitoon liittyvissä monipuolisissa touhuissa.

Eläinten maailma oli niin tuttu Ruuskasten perheessä, että kuopuskin vertautui navetan asukkaisiin:

- Muistan kun Antti syntyi, kertoo Olli-Pekka. – Isän ja Tiinan kanssa lähdettiin katsomaan sitä synnytyslaitokselle, ja Antti oli semmoisessa vastasyntyneiden sängyssä, pötkötteli siinä ja sillä oli semmoinen riimu kaulassa, jossa oli merkki, ettei mene lapset sekaisin. Minä sanoin äitille, että kiltti vasikka tuo on, kun ei huuakkaan.

Kiltteys ei tarkoittanut rauhallisuutta, vaan Antti oli pienestä pitäen liikunnallinen elohopea. Tiina-sisko joutui usein vahtimaan pikkuveljeään, kun vanhemmat olivat maatalon ulkotöissä.

- Antin oli vaikea pysyä paikallaan. Muistan kun hän oppi kävelemään. Jos en vahtinut, niin hän oli kohta television napeissa kiinni tai puhelin rämähti lattialle. Antin kanssa sai olla silmät selässä, Tiina, nykyisin Parviainen, kertoo.

Antti oli topakka ja mukana kaikessa. Jo kaksivuotiaana hän nousi suksille, vaikkei edes pysynyt kunnolla pystyssä.

Ruuskasen perhe seurasi ahkerasti urheilua televisiosta. Helmikuussa 1988 nelivuotias Antti näki jotakin uskomattoman hienoa: Matti Nykänen voitti kolme mäkihypyn olym-

piakultaa Calgaryn olympialaisissa. Antti löysi tavoitteen elämälleen ja julisti perheelle, että hänestä tulee olympiavoittaja. Perheenjäsenet katsaitivat toisiinsa hieman huvittuneina, mutta eivät ampuneet pikkupojan haavetta alas.

Seuraavana talvena isä rakensi poikia varten takapihalle K3-mäen. Antti hyppäsi ensin sauvat käsissä, mutta tajusi sitten, että eihän Nykänenkään käyttänyt niitä. Toisella yrityksellä hän otti reippaasti vauhtia, kaatui etukenoon ja mursi vasemman kyynärvartensa. Kun äiti palasi tankinpesusta navetasta, veljekset tulivat sisään. Antti oli luminen ja poikkeuksellisen vaisu.

- No mikä tuli? äiti kysyi.

- Lunta män hihhaan, kuului kiertelevä vastaus. Äiti käski pojan puuliiterin puolelle riisumaan märkää haalaria, mutta Antti vastusteli.

- Ei heitetä sitä haalaria pois.

- Minkä takia? äiti hämmästeli ja huomasi, ettei poika olisi halunnut antaa lainkaan koskea käteensä.

Äiti riisui silti haalarin ja huomasi kauhukseen, että vasen kyynärpää oli alkanut turvota. Hän tajusi, ettei kaikki ollut kunnossa, ja meni soittamaan Keiteleellä olevaan terveyskeskuspäivystykseen. Sieltä käskettiin tulla paikalle heti.

Veikko-ukki lähti kaveriksi käyttämään ensimmäisen urheiluvamman saanutta sankaria päivystyksessä parinkymmenen kilometrin päässä. Ukkia itketti enemmän kuin Anttia.

- Voi hyvä ihminen minkä piti tulla, hän hoki.

Keiteleellä lääkäri totesi, että vamma vaatii leikkausta, ja passitti pielaveteläiset Kuopioon keskussairaalaan. Äiti ja poika lähtivät matkaan taksilla. Sairaalassa päätettiin, että kyynärpää pitää leikata heti, kun kirurgi vapautuu, mutta se menee yöaikaan. Äiti-Aulikki jäi nukkumaan sairaala-

hotelliin. Kun hän palasi aamulla katsomaan poikaansa, tällä oli käsi kipsissä. Se harmitti eläväistä lasta, ja hän potkiskeli äitiään kuin olisi ollut tämän syy, että hän oli sairaalassa kipsi kädessä.

Hoitava lääkäri oli luonnollisesti halunnut tietää, mikä kyy-närpäävemmän oli aiheuttanut. Kun hän saapui katsomaan Anttia, hän päätti piristää tätä.

- Päivää, täällähän se Pikku-Nykänen on! lääkäri tervehti nuorta potilastaan.

Antti kimmastui, silmiin nousi palava katse:

- Tämä ei ole mikään leikin asia! hän ärhensi lääkärille.

Mäkihyppy jäi ensimmäiseen yritykseen.

- Onneksi. Minulla on korkean paikan kammo, eikä ruu-miinrakennekaan ole keijukaisen, pohtii Antti varhaisia lajivalintojaan.

Kipsi oli urheilijapojalle hidaste, mutta ei suinkaan este. Hippo-hiihtoon piti ehdottomasti päästä kilpailemaan. Antti vahtasi Pielaveden-Keiteleen Sanomia, jonka sivuilta löytyisi ilmoittautumiskupongi. Joka kerta kun lehti tuli, poika kyseli, milloin kisa pidettäisiin. Äidin mielestä hiihtokisoihin osal-listuminen käsipuolena ei ollut hyvä ajatus.

- Piilottelin lehteä, ettei se näkisi. Eihän sinne nyt sentään lähdetä kipsi kädessä hiihtämään! Sanoin, että ei lehteä ole vielä tullut, mutta ei se auttanut.

Antti löysi kuin löysikin sen Pielaveden-Keiteleen Sano-mien numeron, jossa kaivattu ilmoittautumiskupongi oli.

- Osasin jo 5-vuotiaana tulkita merkkejä, ja kun näin lehti-ilmoituksessa Hippo-kisan sauvankuvat ja Osuuspankin merkit, tajusin, että nyt ovat kisat tulossa.

Äiti koetti vielä toppuutella, mutta turhaan. Kun hän lähti käyttämään mummua kirkolla, poika lyöttäytyi matkaan ja vei itse lapun pankkitädille.

- Hiihtokilpailu oli talven kohokohta, Antti muistelee.
- Pysin pystyssä 400 metrin radan, ja kun edessä kaatui lapsia ladulla, ohittelin niitä umpihangen kautta ja voitin yhdellä kädellä!

Samana keväänä Antti sai päähänsä, että hänen pitää päästä esiintymään miesten ja opettajien järjestämään äitienpäiväjuhlaan Jylhän koululle. Ohjelmasta vastasivat koululaiset. Isommat sisarukset harjoittelivat kotona omia ohjelmiaan, ja Antti päätti kysyä Saara-opettajalta, saisiko hänkin esittää jotain. Opettaja vastasi, että totta kai, eihän se ole kiellettyä. Antti harjoitteli päivätolkulla ”Viisi pientä ankkaa” -laulua. Juhlassa Saara-opettaja kuulutti, että nyt esiintyy Antti-poika, joka ei ole vielä koulussakaan.

- Antti riäpäs sen laulun ja sai hirveät aplodit, Aulikki Ruuskanen kertoo. - Opettaja sanoi, että sen kuuli kyllä takarivin mummotkin, niin kovalla äänellä sinä lauloit. Olli-Pekka piteli korviaan.

Laulussa viisi pientä ankkaa lähtee yksi kerrallaan leikkimään vuorten taakse kauas pois ja yksi kerrallaan ne myös jäävät sinne. Äidin kvaakatus ei heitä kutsu takaisin, mutta kun isäankka kaakaisee kovalla äänellä, kaikki palaavat.

Liekö Antti samastunut lauluun, sillä Tiina-sisar kertoo, että isän komentoja oli Ruuskasen perheessä tapana totella. Kun Kerttu-mummo käski poikien hakea lämmityspuita liiteristä, veljekset sanoivat, että kohta, mutta kun isä sanoi yhden kerran, niin johan alkoi kaksi jalkaparia siirtyä kohti liiteriä.

- Antti ei ole ikinä ollut kouhotin, harvalla on niin hyvä kotikasvatus kuin hänellä, kertoo Antin pikkupojasta saakka tuntenut Jarmo Hirvonen, Antin manageri ja valmentaja. - Poika on joutunut tekemään töitä pienestä pitäen, ei ole päässyt helpolla ikinä. Kerran Antti oli sanonut isälleen Pekalle, että ei ole mitään tekemistä. Ei ole toista kertaa

sanonut elämässään, isä keksi kyllä tekemistä. Kun siltä leikattiin kyynärpää, niin seuraavana aamuna sen piti olla jo viiden aikaan pitämässä ovia auki, että lehmät pääsivät navetasta pellolle.

Sisar Tiina vahvistaa, että talon töihin paneuduttiin jo lapsena:

- Antti oli mukana vasikoitten juottamisessa ja vei lehmille vettä maitokärryillä. Mummulle se haki puita liiteristä. Ei koskaan saatu kesätyörahaa eikä edes muistettu pyytää sitä, heinänteossa ja rehunteossa oltiin mukana, ja työtä oli kesät ja talvet.

Pekka Ruuskanen kertoo opettaneensa lapsilleen kolme sanaa, joilla pärjää elämässä. Ne ovat päivää, anteeksi ja kiitos. Tervehtiä pitää, virheet tulee myöntää ja niitä pahoitella ja olla kiitollinen saamastaan. Yksinkertaisia ja tehokkaita elämänohjeita.

- Hyvä kasvatus ollaan kotoa saatu, myöntää Tiinakin.
- Kun kylään tuli vieraita, niin meidän lasten piti olla vieraiden joukossa ja jutella heidän kanssaan. Jos ei ollut lapsia mukana, ei saatu leikkiä omia leikkejä. Siinä opeteltiin kommunikaatiota. Aina kun jotakin saatiin, piti sanoa kiitos.

Vaikka Pekka Ruuskanen oli jämäkkä kasvattaja, joka tunnettiin myös nimellä Pessimisti-Pekka, hän oli kaikkea muuta kuin tosikko:

- Isä oli keppostelija, yritti opettaa meille korttipeliä ja opettikin muutaman pelin, Tiina kertoo. - Ja taikatempuja. Antti oli hyvin kiinnostunut isän taikatempuista ja yritti esittää niitä. Joskus hän onnistui ja joskus ei. Antti halusi korttitempuissakin olla isäänsä parempi.

Oikeudenmukaisuus on aina ollut Antille tärkeää. Tiina muistaa seuraavan tapauksen, jossa Aulikki-äiti joutui erotuomariksi:

- Meille tuli kiista hotellilautapelissä. Antti, Olli-Pekka ja pikkuserkkumme Juuso olivat pelaamassa kanssani. Kun Juuso jäi alakynteen ja keksi uusia sääntöjä peliin, Antti hermostui Juusoon. Äiti sanoi, että pannaanpa peli vähäksi aikaa poikkeen, ettei tule kiistaa. Antti halusi pelata oikeudenmukaisesti.

- Tunnen aika hyvin Antin vanhemmat, ja sanotaan, että hän on saanut parhaat puolet molemmista, arvioi puolestaan urheiluvaikuttaja Jarmo Mäkelä. - Isä on vakaampi, harkitsevaisempi, päättäväinen viljelijämies, äiti räiskyvä ja ulospäinsuuntautunut, myönteinen ja valoisa persoona, Mäkelä luonnehtii.

Olli-Pekka edusti Jylhän ala-astetta koulujen välisissä yleisurheilukilpailuissa, ja Antti tahtoi mukaan, vaikei ollut vielä koulussa. Hän käski veljen kysyä yläluokan Juhani-opettajalta, saisiko hänkin tulla mukaan kilpailuihin. Olli-Pekka tunsu veljensä taidot ja uskoi, että Antti voi voittaa alaluokkalaiset. Juhani-opettaja lupasi päästää Antin osallistumaan, mutta käski veljen kertoa, että alle kouluikäisille ei ole varattu palkintoja. Olli-Pekka tokaisi, ettei Antti mitään palkintoa tarvitse, tärkeintä että hän saa osallistua!

Niinhän siinä kävi, että Antti voitti alaluokkalaisten sarjan kaikki kolme lajia: pallonheiton, pituushypyn ja 60 metrin juoksun.

Fiksu opettaja tajusi, että vaikka koulujen välisten kilpailujen mitalit kuuluvat koululaisille, täytyy heitä nuorempi voittajakin palkita jollain tavoin. Ensimmäiseksi yleisurheilukilpailupalkinnokseen Antti sai kynän, kumin ja vihkon.

- Voi kun se oli ylpeä, kun se tuli kotiin! äiti muistelee ja näyttää paikallislehdessä ollutta valokuvaa, jossa pellavapäinen pikkupoika seisoo mitalipinon edessä omat palkinnot kädessään.

Välillä Anttia otti päähän olla porukan nuorin. Olli-Pekka kertoo:

- Kerran kun lähdettiin poikien kanssa pelaamaan koulun kentälle jalkapalloa eikä otettu Anttia matkaan, se oli äitille mennyt juonittelemaan, että miksi et synnyttänyt häntä aikaisemmin, niin hänkin olisi päässyt mukaan.

Myös Aulikki Ruuskanen muistaa tapauksen hyvin:

- Antti tuli äkäisenä minun luokseni navettaan ja kysyi: ”Minkä takia sinä et oo synnyttänyt minua aikaisemmin?” Sanoin, että mitenkä niin. ”No kun isot pojat sanoivat, että sinä oot semmoinen pikkuinen rellukka, polkeudut meidän jalkoihin. Ja minä ossaan pelata paljon paremmin kuin ne!” Voi että se oli äkäinen. Meni itse pihalle yksin potkimaan. Kova sisu sillä oli.

- Tahtoa ei pysty opettamaan, pohtii Tero Pitkämäki, Antin ystävä ja kilpakumppani. – Antin taistelutahto tulee varmaan lapsuudesta, hän ei ole saanut kaikkea helpolla. On ollut vanhempi isovelji, jonka kanssa on pitänyt vääntää asioista, kotona on ollut riittävän jämäkät rajat. Antilla on aika iso näyttämisen halu ja kunnianhimo. Antti oli neljävuotiaana päättänyt tulla olympiavoittajaksi, se kertoo jo paljon.

Toisinaan Olli-Pekasta oli rasittavaa raahata pikkuveljeä mukana, mutta asiaan saattoi suhtautua myös kasvatustehdävänä. Viikonloppuisin Jylhässä käytiin kovia pelejä, kun jääkiekkokaukalolla pelattiin jääpalloa ja Antin ikäluokka otti mittaa vanhemmista pojista.

- Joskus me vanhemmat käytiin viikonloppuna baarissa, niin saattoi olla vähän krapulaakin, muistelee Olli-Pekka. – Nehän olivat lujia pelejä pikkupoikia vastaan. Meitä oli parhaimmillaan toistakymmentä, puolenkymmentä ukkoo ja poikoo vastakkain. Ei meillä ollut mitään pelipaikkoja, itse

kukin oltiin vuorotellen maalissa, puolustajana ja hyökkääjänä, ei se niin totista peliä ollut. Antinkin kanssa otettiin välistä kahnasta. Se rupesi urputtamaan, kun taisin vähän kahvata. Minä nakkasin sen laidan yli lumihankeen niin, että sen toppatakki repesi. Kyllä se on kovia kokenut, kun se mejän matkassa rehveli, velipoika naureskelee.

Vaikka lähistöllä oli naapurin lapsia ja serkut kävivät usein, oli isoveki tärkeä leikkiveri. Isosisko Tiina meni yläasteelle kirkonkylään jo 1987, isoveljen päivät Jylhän kyläkoulussa olivat lyhyemmät. Sisarusten seura oli Antille tärkeää.

- Kun en itse ollut koulussa, odotin hirveästi että Olli tulisi kotiin, kun en yksin keksinyt leikkejä, Antti muistelee. - Olli kehitteli hölmöjä ja kuitenkin mukavia leikkejä, joissa se itse pärjäsi ja selvisi vähemmällä. Se tuli koulusta ja rupesi syömään, ja minä odotin, että milloin se rupeaa leikkimään. Se aina otti sen helkutin Maaseudun Tulevaisuuden ja rupesi katselemaan takasivun traktoripörssiä, että ”Massey Fergusonin neliveto, kyllä olisi hyvä”.

Unelma neliveto-Massikasta oli vallannut isoveljen mielen totaalisesti. Kun veli vain luki eikä leikkinyt, mustasukkainen Antti otti käyttöön äidin opit.

- En muuta hoksannut, kun piilottaa ne lehdet. Isä ihmetteli, että minne tuoreet lehdet oli hävinneet.

Jämpti mies ennätti jo kummastella, että ei kai vain tilausmaksu ollut jäänyt maksamatta, mutta lopulta lehtipino löytyi Ruuskasen tuvassa olevan sohvan istuimen alla olevasta laatikosta.

Aulikki Ruuskasen mukaan veljeksissä huomasi jo lapsena suuren eron: Olli-Pekka oli kovin kiinnostunut moottoriajoneuvoista, erityisesti metsäkoneista. Antti taas kulki joka paikkaan pyörällä. Koulumatkallakin oli tapana ottaa kilpaajat naapurin tytön kanssa.

Ruuskasen pihalla pidettyihin leikkimielisiin kisoihin osallistui sekä lapsia että aikuisia. Taloon johtavan tien suoralla kilpailtiin kuulantyyntöä ja -heiton eri muodoissa. Kuulaa heitettiin molemmilla käsillä, eteen ja taakse, jalkojen välistä eteen ja taakse. Viimeinen laji tunnettiin myös nimellä muniminen. Se joka oli ensimmäisenä lajien loputtua, voitti koko kisan. Antti kisasi isompiaan ja jopa aikuisia miehiä vastaan. Välillä joku kylän ukoista hermostui, kun pikkunaskali meni edelle.

- Kesken rehunteon saivat isot ukot, Pekan veli Risto, Antti ja Olli-Pekka, päähänsä harjoittaa kuulantyyntöä tiellä, Aulikki Ruuskanen muistelee.

- Siihen aikaan arvokisat ja harvat lähetykset televisiosta olivat kohokohtia, niitä ihmeteltiin ja ihailtiin ja sitten mentiin heittämään, analysoi urheilukommentaattori ja valmentusjohtaja Jarkko Finni. - Ei kukaan opettanut yleisurheilua, ei ollut valmennusta, matkittiin televisiosta nähtyjä suorituksia ja odotettiin seuraavaa arvokisaa.

Olympiamitalistit kiersivät paikkakuntia kuin rocktähdet. Idoleita ei tulvinut joka mediasta samalla tavalla kuin nykypäivänä, televisiossakin oli vain muutama kanava, ja videonauhurit tekivät vasta tuloaan.

- Kun nähtiin uusi laji televisiosta, sitä piti testata. Pesäpalloa kun katottiin, niin heti piti ruveta pelaamaan. Isä löi kaks ensimmäistä lyöntiä. Ensin meni navetan ikkuna rikki, sitten meni aitan ikkuna. Sitten äiti puuttui pelliin ja ilmoitti, että eiköhän tämä laji lopu, kertoo Antti.

Ruuskasen veljekset heittelivät silti kaikkea mahdollista, muun muassa aurauskeppejä, kunnes isä pyysi jättämään ne rauhaan. Kun Antti oli 7-vuotias, tilalle saatiin ukin vanha bambusta tehty suksisauva. Siitä otettiin pois sompa ja hiihtolenkki. Sauva oli hyvä heitettävä, se jousti hieman ja siinä oli terävä metallikärki. Sauva painoi noin 200 grammaa ja oli

Huippu-urheilijan huima tarina huippukirjailijan kertomana

Olympiahopeamitalisti, Euroopan mestari ja pronssi-
mies. Antti Ruuskanen on 2000-luvun menestyneim-
piä suomalaisia yleisurheilijoita. Lupsakka savolainen
on kansan suosikki, jonka huikea ura kesti lähes
kolmekymmentä vuotta.

Matkalla kohti unelmaa on ollut myös vastoinkäymisiä.
Yksitoista leikkausta, täpääriä putoamisia edustuspaikoilta,
huolia ja tunteita, joista pielaveteläinen ei ole julkisuudessa
huudellut. Uran päättyessä on rätingin paikka, tilinteon hetki.
Mitkä olivat menestyksen vaarat ja varjot? Ketkä ovat olleet
mestarin taustalla ja rinnalla?

ANTTI RUUSKANEN – RÄTINGIN PAIKKA kertoo totuuden
siitä, kuinka maalaispojasta tuli maailmantähti. Se päästää
lukijan kulissien taakse ja näyttää, miten kovaa ja sisukasta
työtä huipulle pääseminen vaatii.

www.tammi.fi

99.1

ISBN 978-952-04-3698-8